

Hermann Bote
Ein kurzweiliges Buch von
Till Eulenspiegel
aus dem Lande Braunschweig.

Wie er sein Leben vollbracht hat.

1493

נסיעות ותעלולים
של טיל אוילנשפיגל

ומה עשה בחייו

סיפור מבדח

עם ציורים שחורים וצבעוניים

העורך לא ידוע

הקדמה

בשנים 1300 1350 בארץ בראונשווייג שבמרכז גרמניה, חי, לפי האגדה, אדם בשם טיל אוילנשפיגל, ליצן ומטריד אנשים. התעלולים שלו הועברו מפה לפה במשך שנים רבות, עד שבשנת 1493 פקיד עירוני בשם הרמן בוטה (1467 1520) אסף וכתב אותם בספר, שהכיל תשעים ושישה פרקי תעלולים של טיל אוילנשפיגל, מהיוולדו (נטבל שלוש פעמים) ועד מותו (נקבר עומד על הראש). הספר שבוטה קרא לו "הספר המשעשע על טיל אוילנשפיגל מארץ בראונשווייג, ואיך הוא בילה את חייו" הפך מיד לרב-מכר ועוד במאה השש-עשרה תורגם למרבית שפות אירופיות.

מאז הוא זכה לעיבודים רבים של סופרים ומלחינים, הצגות, בלטים ויצירות מוזיקליות. בעברית קיימים סיפורי טיל אוילנשפיגל ערוכים על ידי שלמה אבס וכן סיפורים ערוכים על ידי אריך קסטנר ומתורגמים על ידי אלישבע קפלן.

ארבע עשר הסיפורים המובאים כאן תורגמו מספר שיצא לאור בשנת 1853. התמליל של הסיפורים אינו תואם בדיוק את המקור של בוטה בהתחשב בכך שהוא נערך במיוחד כספר ילדים. את התמליל המלא של הרמן בוטה של כל תשעים ושישה סיפורים בשפה הגרמנית ניתן למצוא בשלוחה הגרמנית של פרוייקט גוטנברג באינטרנט.

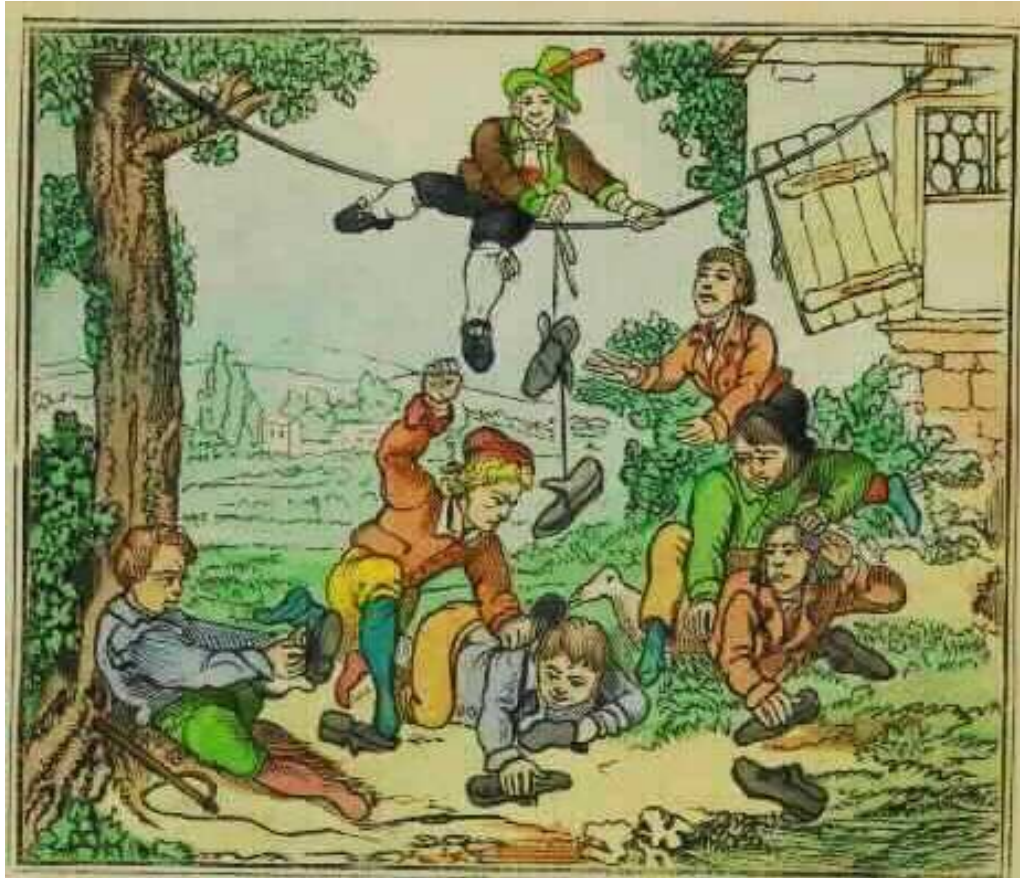
עשה אלא תעלולים, עליהם אני
מתכוון לספר לכם, ילדים, אם
תבטיחו להיות שקדנים וממושמעים,
כדי שהורים שלכם יוכלו ליהנות
מכם, ואנשים אחרים יוכלו לשבח
אותכם. תלמדו מהסיפורים שלי
שהרוע לא נשאר ללא עונש. טיל לא
שמע אזהרות והטפות מוסר ולכן
גרם לעתים קרובות לבושה וחרפה.
במשך הזמן התרגל כל כך
לתעלולים שלו עד שלא יכול כבר
בלעדיהם. וכשגדל והיה לאיש
מבוגר, עשה דברים עוד יותר
גרועים. אבל גם העונש שקיבל היה
כל פעם גדול וקשה מהקודמים וכך
עבר את כל חייו.

לפני שנים רבות חי בארץ סאכסן
איכר, ושמו קלאוס אוילנשפיגל. הבן
שלו טיל עשה לו צרות רבות. טיל
יכול היה ללמוד הרבה, כי היה לו
ראש פתוח, אך הוא העדיף
להתבטל. אך לצערנו בטלנות היא
רק התחלה, והבחור הצעיר הזה לא

עוד כשטיל היה ילד צעיר ראה פעם
בקרקס אדם רוקד על חבל. מיד הוא
השיג חבל, משך אותו מעל לנחל
שעבר בקרבת בית הוריו וחיזק לקיר
ביתו. חברים רבים שלו באו להביט
על התעוזה שלו. אבל אחד מהם
חתך את החבל וטיל, תוך צחוק גדול
של חבריו, נפל ישר למים. הוא
התבייש מאוד כי היה לעג של כולם.

זמן קצר מאוחר יותר, כדי להתנקם
בלגלגנים הוא מתח חבל מפינת
ביתו ועד עץ. שוב התאספו חבריו
והפעם הוא ביקש שיתנו לו את
הנעליים שלהם, כי ברצונו להראות
להם תעלול יפה. כשכבר היו בידו
נעליים רבות הוא קשר אותם לחבל
וזמן מה טלטל אותם והרקיד אותם
שם. אלא שברגע מסוים הוא חתך
את החבל וכל הנעליים התפזרו על
הארץ באי-סדר גדול. כל אחד
מהנערים התחיל עכשיו לחפש את
נעליו, והם רבו ביניהם, כשטיל יושב
בצד וצוחק צחוק רם. אך לא זמן רב,
כי הנערים תפסו אותו והרביצו לו
מכות טריות.

ערב אחד נכנס טיל לכוורת דבורים
ונרדם שם. בלילה באו גנבים, לגנוב
דבש. הם בחרו כמובן את כוורת
הכבדה ביותר, זו בה ישן טיל. בדרך
הנער התעורר והבין מה קורה. הוא
הושיט יד מהכוורת ותפס בשערות
של הגנב שהלך קדימה. אחר כך גם
לזה שמאחור. הגנבים התחילו
להתווכח, כי כל אחד מהם חשב
שהשני משך לו בשערות. תוך כדי
כך הניחו את הכוורת וטיל רצה
לצאת ממנה ולברוח, אבל הגנבים
תפסו אותו, הבינו מי עשה להם
תעלול והרביצו לו כהוגן.

יום אחד עבר טיל ליד חצר של איכר וראה שם תרנגולות יפות. מיד בא לו רעיון למעשה קונדס. הוא קשר מספר חוטים זה לזה ובקצה כל חוט קשר חתיכת לחם. כל זה הניח בחצר. התרנגולות ראו את הלחם וכל אחת בלעה חתיכה, אבל מאחר שהכל היה קשור יחד, לא יכלו להיפרד זו מזו. למזלם האיכר הרגיש בנעשה. הוא הציל את התרנגולות, אך קודם שחרר את כלבו מהשרשרת, וזה התנפל על טיל והנער ברח משם בבושת פנים.

יום אחד החליט טיל לשטות בשומרי
העיירה. אלה ישנו בבקתה סמוך
לבית העירייה ולא רחוק משם הדרך
הובילה לגשר שמעל נהר.
טיל הוריד בלילה כמה קרשים
מהגשר, עמד בצד שני של הנהר
והקים רעש גדול. השומרים
התעוררו ורצו אל הגשר. בחושך לא
יכלו לראות את המלכודת ונפלו
שניהם למים. למזלם הם ידעו
לשחות, אבל כשיצאו מהמים חיפשו
ותפסו את התעלולן ואסרו אותו
בבית כלא.

במשך הזמן החליט טיל ללמוד
מקצוע והלך לאופה לחם כשוליה.
כשהגיע זמן האפייה הוא שאל את
בעל הבית: "ומה אני צריך לאפות,
אדוני?"

התרגז האופה וצעק: "באת הנה
לאפות ואינך יודע מה? מה אנו
נאפה כאן? אולי תאפה ינשופים
וקוקיות?"

וכשבעל הבית הלך לש טיל את
הבצק, יצר ינשופים וציפורים אחרות
וכך אפה אותם. תהיו בטוחים שלא
נשאר אצל האופה יום נוסף.

ואז ניסה את מזלו אצל אופה אחר.
זה אמר לו לנפות קמח בלילה.
כשטיל אמר כי חושך בלילה, אמר לו
האופה לנפח באור הירח. לקח טיל
נפה, שפך עליה קמח ונפה אותו
דרך החלון, לאור הירח, ישר על
הארץ. לא פלא שהאופה גירש אותו,
וגם נתן לו מכות טריות.

ואז החליט טיל לנסות לעבוד אצל
נפח. תפקידו היה לעבוד על המפוח
הגדול כדי לחמם את האש בזמן
העבודה. תוך כדי מכות בקורנס נהג
הנפח לומר: "עקוב אחרי עם
המפוח, עקוב."
אך יום אחד יצא הנפח לענייניו
בעיר. הוא רצה באש חזקה כשיחזור
ואמר לטיל כרגיל: "עקוב עם
המפוח." להפתעתו הרבה הוא
הרגיש פתאום שטיל הולך אחריו
כשהמפוח הגדול על גבו.
גם אצל הנפח לא החזיק טיל יותר
מיום.

החייטים שבכיכר עיר נהגו לעבוד
כשהם יושבים, עם רגליים מקופלות,
על השולחנות. במזג אוויר יפה הם
ישבו מחוץ לבית המלאכה ועבדו כך
בשמש.

לילה אחד ניסר טיל את רגלי
השולחנות. בלית ברירה ישבו
החייטים על שולחנות נמוכים. אך אז
כוון טיל את רועה החזירים אל כיכר
העיר. החזירים הפכו את השולחנות
הנמוכים יחד עם החייטים שעליהם.
תוכלו לתאר לעצמכם איזה מכות
קיבל טיל על התעלול הזה.

יום אחד השיג טיל סוס, כבר לא
צעיר, והחליט למוכרו בשוק. אלא
שזנבו של הסוס היה כבר בלוי וניתן
היה בו לראות את גילו של הסוס.
לקח טיל זנב מזויף הדביק אותו
לישבנו של הסוס וכך יצא איתו
לשוק.

דווקא נמצא קונה לסוס זה. הוא
בדק את הסוס מכל הצדדים, מישש
את רגליו, הביט לפיו ובסוף, כדי
להיות בטוח שהסוס חזק דיו, משך
אותו בזנב. מובן שהזנב נשאר בידו
והוא עצמו השתרע על הקרקע
כשכל הנוכחים צוחקים בקול רם.
בבושת פנים ומוכה חזר טיל עם
הסוס הביתה.

באחד המסעות שלו הגיע טיל
לפונדק בו התגוררו שני אנשי הולנד.
אלה היו אוהבים גדולים של תפוחי
עץ יפים. טיל יצא לשוק וקנה שלושה
תפוחים. שניים רוקן מתוכם ומילא
בזחלים ורמשים למיניהם. אחר כך
שם את שלוש התפוחים ליד האחו,
כדי לחממם. כשבאו ההולנדים
הזמין אותם טיל להתכבד בתפוחים,
כשהוא בעצמו לוקח אחד מהם. רק
שפה קרתה לו תקלה. הוא התבלבל
ונגס דווקא בתפוח מלא זחלים.
כך קורה כשמישהו מנסה לשים
מלכודת לאחרים

יום אחד פגש טיל קבוצה של אנשים
עיוורים, שביקשו נדבה. הוא אמר
להם: "הנה לכם שנים-עשר גולדנים,
חלקו אותם ביניכם" אך לא נתן כלום
לאף אחד מהם, כדי שכל אחד
מהעיוורים חשב שחברו קיבל את
הכסף.

אך עברו שם אנשים שראו את
המעשה הנבזה, התחילו לרדוף
אחריו ולזרוק עליו אבנים, כך
שבקושי יצא משם בחיים.

בסוף הגיע טיל לעיר נירנברג וביקר
שם בבית חולים. למנהל בית
החולים אמר: "אם תיתן לי מאה
גולדן, ארפא את כל החולים שלך."
המנהל הסכים. טיל אסף את
החולים ואמר להם: "אני מוכן לרפא
אתכם מיד, אך לשם כך אני זקוק
לאפר של אדם. לכן אשרוף את מי
מכם שהוא החולה ביותר.
כשהחולים שמעו זאת התחילו מיד
לברוח מבית החולים. המנהל הבין
שהם באמת הבריאו ונתן לטיל את
הכספים.
אך טיל לא יכול היה לשמוח זמן רב
מהכסף, כי נדבק שם במחלה קשה
ומת בקרוב.

כשקברו את טיל נקרע החבל שבו
הורידו את הארון לבור. הארון נפל
ונעמד עם הראש למטה. ואז אמרו
האנשים: "נעזוב אותו כך. מוזר היה
בחיוו, מוזר יישאר גם במותו." כך
סתמו את הגולל ומעליו שמו מצבה,
עליה ציירו ינשוף (אווילה בגרמנית)
ומראה (שפיגל בגרמנית), כדי
שכולם ידעו כי כן נח טיל
אווילנשפיגל.